

۲۰۲۲ گزینه «۱»

متن: صفحه ۶۱

در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد. در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند است، یعنی اراده انسان در طول اراده خداست. از این جملات می‌فهمیم که: جمله «کار انسان، هم به اراده و اختیار او وابسته است و هم به اراده خداوند» سخن درستی است و مبنای آن قبول علل طولی است. خداوند این‌گونه تعیین کرده که انسان کارهایش را «با اختیار انجام دهد». یعنی اختیار انسان، یک تقدیر الهی است.

۲۰۲۳ گزینه «۳»

آیه: انسان، ۳

خدای متعال متناسب با قوه اختیار، بشر را راهنمایی کرده و او را مختار گذاشته است که از راهنمایی خداوند استفاده کند و سپس گزار باشد، یا ناسپاسی کند و از هدایت الهی بهره نبرد و آیه «آنا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً» بیانگر این مفهوم است.

۲۰۲۴ گزینه «۱»

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۵۷

آیه مطرح در صورت سؤال، بر «اختیار» انسان پس از نزول رهنمودهای الهی بر او اشاره دارد. تقدیر الهی برای انسان این است که او دارای اختیار باشد. در واقع مشیت الهی زمینه‌ساز شکوفایی اختیار انسان است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): این آیه به قدرت تفکر و تصمیم از نشانه‌های اختیار اشاره دارد، نه مسئولیت‌پذیری.

گزینه (۳): این آیه نمی‌گوید که بصیرت الهی مانع گمراهی انسان می‌شود، بلکه بیان می‌کند رهنمودهای الهی به انسان رسیده و او با اختیار خود، تفکر می‌کند و تصمیم می‌گیرد راه الهی را در پیش بگیرد یا راه شقاوت را.

گزینه (۴): این آیه به قدرت تفکر و تصمیم از نشانه‌های اختیار اشاره دارد، نه احساس پشیمانی یا رضایت.

۲۰۲۵ گزینه «۱»

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۵۷ / متن: صفحه ۵۸

عقیده «جبرگرایی» به معنای «مختار نبودن انسان» است. آیه «قد جاءکم بصائر من ربکم فمن ابصر فلنفسه و من عمی فلعلیها» با بیان این که انسان مختار است که دلایل روشن الهی را بپذیرد یا نپذیرد، این عقیده را نفی نموده است. انسان می‌تواند قوانین حاکم بر جهان هستی و خلقت را بشناسد و برای رفع نیازهای خود از آن‌ها استفاده کند و به هدف‌های خود برسد. به عبارت دیگر، او در جهانی زندگی می‌کند که قدر و قضای الهی بر آن حاکم است.

۲۰۲۶ گزینه «۳»

متن: صفحه ۵۹

امیر مؤمنان با رفتار و سپس گفتار خود، نگرش صحیح خود از قضا و قدر را نشان داد و به آن شخص و دیگران آموخت که اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): نشستن در سایه دیوار مستحکم و پایدار، از قانون و قضای الهی نشأت گرفته است.

گزینه (۲): تمام حرکات و تصمیم‌گیری‌های امام، براساس شناخت قانون و قضای الهی بود.

گزینه (۴): فروریختن دیوار کج، یک قضای الهی است.

۲۰۲۷ گزینه «۳»

متن: صفحه ۵۵ / آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۵۷

اختیار حقیقی وجدانی و مشهود است و حتی کسی که آن را در سخن انکار می‌کند، در عمل از قدرت اختیار خود بهره می‌برد. در نتیجه انکارناپذیر هم هست. آیه «قد جاءکم بصائر من ربکم فمن ابصر فلنفسه و من عمی فلعلیها» با بیان این که خدای متعال، برای انسان دلایل روشن فرستاده و او را مختار گذاشته که از راهنمایی خداوند، استفاده کند و یا کوری پیشه کند و از آن استفاده نماید، حاکی از اختیار است.

۲۰۲۰ گزینه «۱»

متن: صفحه ۵۸

تقدیرات و قانون‌مندی‌ها هم لازمه کار اختیاری انسان و هم جهت‌دهنده و محدودکننده آن است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): اختیار انسان منافاتی با قضای الهی ندارد.

گزینه (۳): بسیاری از امور، اختیاری نیست و ما در وقوع آن‌ها نقشی نداریم. در نتیجه، جمله «هیچ چیز نمی‌تواند مانع اراده او شود.» نادرست است.

گزینه (۴): مشیت الهی مانع اختیار انسان نیست، بلکه خداوند اراده کرده که انسان دارای اختیار باشد.

۲۰۲۱ گزینه «۴»

متن: صفحات ۵۵ و ۶۱

اختیار از ویژگی‌های ذاتی انسان است. باید توجه داشته باشیم که بسیاری از امور، اختیاری نیست و ما در وقوع آن‌ها نقشی نداریم. در نتیجه قسمت اول گزینه‌های (۲) و (۳) نادرست است.

در عین حال، باید توجه داشت که همین اختیار محدودی که داریم، مبنای تصمیم‌گیری‌های ما و تعیین‌کننده عاقبت و سرنوشت ماست. در نتیجه قسمت اول گزینه‌های (۱) و (۴) صحیح است که می‌گوید: انسان، کارهایش را با خواست و اراده خود انجام می‌دهد.

خداوند این‌گونه تعیین کرده که انسان کارهایش را «با اختیار انجام دهد» و کسی نمی‌تواند از اختیار، که ویژگی ذاتی اوست، فرار کند. در نتیجه، اختیار انسان توسط خداوند تعیین شده و توسط انسان قابل تغییر نیست. از طرفی همه چیز تحت اختیار انسان نیست. در نتیجه قسمت دوم گزینه‌های (۱) و (۲) نادرست است.

گزینه ۱» ۲۰۲۸

آیه: تدبیر در قرآن (۱)، صفحه ۵۷

با توجه به آیه ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا﴾: «به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد. پس هر که بینا گشت، به سود خود او و هر کس کوردل گردد، به زیان خود اوست.» ثمره اطاعت یا زیان نافرمانی هر دو به خود انسان برمی گردد.

گزینه ۱» ۲۰۲۹

آیه: انسان، ۳

این آیه دو عبارت دارد:

اَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ خداوند، متناسب با قوه اختیار، بشر را راهنمایی کرده است: فلسفه نبوت نشان دادن راه به انسان است.

اَمَّا شَاكِرًا وَّ اَمَّا كَفُوْرًا خداوند، انسان را مختار گذاشته که از راهنمایی او استفاده کند و سپاس گزار باشد یا ناسپاسی کرده و مسیر شقاوت را بپیماید: شکرگزاری یا کفران به وسیله قدرت اختیار انسان صورت می گیرد.

گزینه ۱» ۲۰۳۰

متن: صفحه ۵۸

تعیین اندازه، ویژگی و نقشه پدیده‌ها: تقدیر
تقدیر برخاسته از علم الهی است.

موجودات جهان از آن جهت که با حکم و فرمان و اراده الهی ایجاد می شوند، مربوط به قضای الهی هستند.

گزینه ۲» ۲۰۳۱

متن: صفحه ۵۸

اگر وضع جهان غیر از این بود، یعنی تحت نظام قدر و قضای الهی قرار نداشت و قانون مند نبود، نمی توانستیم با همین اطمینان خاطری که اکنون داریم، با اختیار خود دست به انتخاب بزنیم و در این جهان فعالیت کنیم. از این رو فقط با زندگی در یک جهان قانون مند است که امکان بهره‌مندی از اختیار و انتخاب وجود دارد. طبق این عبارت، صحنه بروز و ظهور اختیار انسان، آن جاست که قضا و قدرهای متفاوت او را احاطه کرده باشند و انسان با شناخت نظام قضا و قدری خداوند، حرکت اختیاری انجام دهد.

گزینه ۱» ۲۰۳۲

متن: صفحات ۵۹ و ۶۰

جوشش آب در درجه مشخص: تقدیر
برخورداری انسان از اختیار: تقدیر

اراده انسان در طول اراده خداست؛ در نتیجه امر دوم برخاسته از علل طولی است.

گزینه ۲» ۲۰۳۳

متن: صفحه ۵۸

هر دو مفهوم مطرح در صورت سؤال، به طور مستقیم در کتاب درسی نیامده است و باید با توجه به مفاهیمی که از «قضا» و «تقدیر» آموخته‌ایم به این سؤال پاسخ دهیم. تأثیرگذاری پدیده‌ها در نظام تکوین (آفرینش) همان انجام کارها توسط مخلوقات در طول اراده الهی است. انجام کار مرتبط با قضای الهی است.

وساطت فرشتگان و کارگزاری آنان در محدوده تعیین شده از سوی خداوند نیز بیانگر انجام کارها به طور غیرمستقیم و به اذن الهی توسط فرشتگان است. انجام کارها نیز مربوط به قضای الهی است؛ زیرا در این جا، خداوند حکم و فرمان خود را از طریق فرشتگان به اجرا درمی آورد که همان مفهوم قضای الهی را می‌رساند.

گزینه ۲» ۲۰۳۴

متن: صفحه ۵۹ / آیه: انسان، ۳

با توجه به سخن امام علی علیه السلام که فرمود: «از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم.» فرار از این قضا، امری ممکن است و می‌توان با پناه بردن به دیواری مستحکم از آن جلوگیری کرد. این امر که کاری اختیاری است و به اختیار انسان در پرتو قضا و قدر الهی اشاره دارد، از آیه ﴿اَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ اَمَّا شَاكِرًا وَّ اَمَّا كَفُوْرًا﴾ برداشت می‌شود.

گزینه ۲» ۲۰۳۵

متن: صفحه ۵۸

نقشه جهان یعنی ویژگی‌ها و حدود و موقعیت مکانی و زمانی که حاکی از تقدیر است.

اجرا و پیاده کردن آن، حاکی از قضای الهی است.

گزینه ۲» ۲۰۳۶

مختار بودن انسان: تقدیر الهی
مابع بودن آب: تقدیر الهی

خروج از تقدیرات الهی: ناممکن است.
لطفاً با گزینه مربوطه مطابقت داده شود.

گزینه ۱» ۲۰۳۷

آیه: انسان، ۳

خدای متعال، متناسب با قوه اختیار، بشر را راهنمایی کرده و او را مختار گذاشته که از راهنمایی خداوند استفاده کند و سپاس‌گزار باشد یا ناسپاسی کند و از هدایت و لطف الهی بهره نبرد. پیام اصلی این آیه، اختیار انسان است. در نتیجه باید گزینه‌ای را انتخاب کنیم که به این مفهوم اشاره دارد. از میان گزینه‌ها، گزینه (۱) بیانگر انتخاب است.

گزینه ۲» ۲۰۳۸

متن: صفحه ۵۹ / حدیث: صفحه ۵۹

فروریختن دیوار کج، یک قضای الهی است. اما این قضا متناسب با ویژگی و تقدیر خاص آن دیوار، یعنی کجی آن است.

حضرت علی علیه السلام فرمود: «از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم.»

گزینه ۲» ۲۰۳۹

متن: صفحات ۵۹ و ۶۷

آیه مطرح در صورت سؤال به اختیار انسان اشاره دارد. اختیار انسان، در طول اراده خداوند است. ویژگی اختیار، یک تقدیر الهی است.

گزینه ۱» ۲۰۴۰

پ.ن: جمله «اراده خداوند متعلق به تکوین و تشریح است.» یعنی اراده خداوند بر نظام آفرینش و شریعت تعلق می‌گیرد. این مفهوم ارتباطی به آیه مطرح ندارد.

گزینه ۴» ۲۰۴۰

متن: صفحه ۵۸ / آیه: تدبیر در قرآن (۱): صفحه ۵۷

پیاده کردن قوانین حاکم بر هستی، یعنی به اجرا درآوردن و به انجام رساندن آن‌ها که بیانگر قضای الهی است.

با توجه به آیه ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ﴾: «به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمده است.» گزینه (۴) پاسخ صحیح است.

گزینه ۳» ۲۰۴۱

متن: صفحه ۵۸

انسان می‌داند که فقط با زندگی در یک جهان قانون مند است که امکان بهره‌مندی از اختیار و انتخاب وجود دارد. با توجه به این جمله، توسعه فعالیت‌های اختیاری انسان، معلول معرفت به تقدیر الهی است.

از میان دو کلمه «تابع» و «متبوع» اولی به معنای «به دنبال» و «دومی به معنای «چیزی که از آن تبعیت می‌شود» است. کلمه‌ای که به معلول اشاره دارد، تابع است. تقدیر الهی، برخاسته از علم الهی است.

گزینه ۱» ۲۰۴۲

متن: صفحات ۵۸ و ۵۹

رابطه جاذبه میان اشیا، یعنی ویژگی آن‌ها. در نتیجه تقدیر الهی است و از علم خداوند سرچشمه می‌گیرد.

گزینه ۲» ۲۰۴۳

متن: صفحه ۵۸

نظام تعیین شده میان موجودات (تعیین ویژگی‌ها و روابط میان موجودات): مقدر به تقدیر الهی است.

خلق و اجرای موجودات، مقضی به قضای الهی است. خاستگاه تقدیر، علم خداوند است.

گزینه ۴» ۲۰۴۴

متن: صفحات ۵۸ و ۵۹

قضا برخاسته از حکم و اراده الهی است.

با توجه به سخن حضرت علی علیه السلام که فرمود: «از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم» هر قضایی متناسب با تقدیر خاص است. در نتیجه تقدیر تکیه‌گاه قضا می‌باشد.

گزینه ۳» ۲۰۴۵

متن: صفحه ۵۸

نقشه پدیده‌ها: تقدیر، علم تحقق آن: قضا، اراده

گزینه ۲» ۲۰۴۶

متن: صفحه ۶۱

اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند و در طول اراده خداست، نه در عرض آن.

۲۰۴۷ | گزینه ۴

آیه: تدبر در قرآن (۱)، صفحه ۵۷

با توجه به آیه ۱۰۴ سورة انعام به این سؤال پاسخ می‌دهیم:

قد جاءكم بصر من ربكم به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد: نزول دلایل روشن بر انسان

فمن ابصر فلنفسه پس هر کس که بینا گشت، به سود خود او: اختیار انسان در قبول آن

و من عى فلعليها و هر کس کوردل گردد، به زیان خود اوست: اختیار انسان در رد آن

۲۰۴۸ | گزینه ۲

متن: صفحه ۵۵

آیه مطرح در صورت سؤال، بیانگر «اختیار» انسان است. اختیار، یک حقیقت وجدانی است، نه عقلی.

۲۰۴۹ | گزینه ۱

متن: صفحات ۶۰ و ۶۱

بین نظام جهان و اراده انسان، رابطه طولی حاکم است.

در رابطه طولی، از آن جا که یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و آن عامل در عامل بعدی تأثیر می‌کند، رابطه تقدم و تأخر برقرار است. در نتیجه اراده انسان نیز مؤخر از اراده خداوند است؛ یعنی هر چیزی که انسان، اراده نماید؛ ابتدا خداوند اراده کرده که او آن عمل را انجام دهد.

پ.ن: در گزینه دیگر گفته شده: «انسان، همان را اراده می‌کند که مقدر اوست و برای او تعیین شده است.» این جمله به معنای عدم اختیار انسان است که اشتباه می‌باشد.

۲۰۵۰ | گزینه ۴

متن: صفحات ۶۰ و ۶۱

تأثیر یک عامل در عامل دوم برای انتقال اثرش به معلول: علل طولی - مثال: نگارش همکاری عوامل گوناگون به صورت یک مجموعه: علل عرضی - مثال: رویش گل

۲۰۵۱ | گزینه ۳

متن: صفحه ۵۵

دو بیت مطرح در صورت سؤال، بیانگر «اختیار انسان» است؛ بنابراین باید گزینه‌ای را انتخاب کنیم که به این مفهوم اشاره کرده باشد.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): این گزینه بر اعمال غیراختیاری انسان تأکید نموده است.

گزینه (۲): شواهد اختیار را در وجود خود می‌یابیم نه بیرون.

گزینه (۳): این گزینه بیانگر اختیار و ویژگی‌های آن است و صحیح می‌باشد.
گزینه (۴): این گزینه بیانگر تفاوت میان اعمال اختیاری و غیراختیاری است، نه تأکید بر اختیار.

۲۰۵۲ | گزینه ۲

آیه: تدبر در قرآن (۱)، صفحه ۵۷

خداوند در آیه ۱۸۲ سورة آل عمران می‌فرماید: «این عقوبت، به خاطر کردار پیشین شماست، وگرنه خداوند هرگز در حق بندگان ستم نمی‌کند.»

۲۰۵۳ | گزینه ۲

متن: صفحه ۵۸

آبی که برای رفع تشنگی می‌نوشیم، به سبب اعتماد به همین تقدیر و قضا است؛ یعنی می‌دانیم که خداوند، آب را با این ویژگی‌ها و اندازه‌ها آفریده که سبب رفع تشنگی می‌شود. در نتیجه گزینه (۲) صحیح است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): این گزینه اگر چه نادرست نیست، اما مربوط به صورت سؤال نمی‌شود.
گزینه (۳): نظم فعلی جهان اتفاقی نیست.

گزینه (۴): ما انسان‌ها مختار هستیم.

۲۰۵۴ | گزینه ۲

متن: صفحه ۵۵ / آیه: انسان، ۳

اختیار، یک حقیقت وجدانی و مشهود است که هر کس آن را در خود می‌یابد و نیاز به استدلال ندارد. آیه‌ای که به اختیار اشاره نموده، آیه «انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً» است.

۲۰۵۵ | گزینه ۲

متن: صفحه ۶۱

خداوند این‌گونه تعیین کرده که انسان، کارهایش را «با اختیار انجام دهد».

تعیین کردن ویژگی انسان، بیانگر تقدیر است.

هیچ کس نمی‌تواند از اختیار که ویژگی ذاتی اوست فرار کند. حتی اگر بخواهد فرار کند، باز هم یک کار اختیاری بوده چون همین کار را با خواست و اراده خود انجام داده است.

۲۰۵۶ | گزینه ۴

متن: صفحات ۶۰ و ۶۱

نسبت‌دادن کل کار به هر یک از عوامل، در **علل طولی** مطرح می‌شود. در نتیجه باید گزینه‌ای را انتخاب کنیم که حاکی از این نوع علل باشد.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): در **علل طولی**، یک عامل در عامل بعدی فقط اثر می‌گذارد نه در هر یک از عوامل بعدی.

گزینه (۲): این گزینه بیانگر **علل عرضی** است، نه طولی.

گزینه (۳): این گزینه بیانگر **علل عرضی** است، نه طولی.

گزینه (۴): این گزینه بیانگر **علل طولی** است.

۲۰۵۷ | گزینه ۱

ارتباط مفهومی: حدیث/ آیه

سخن حضرت علی علیه السلام **حاکی از قانون‌مندی الهی و اختیار انسان** در پرتو آن است. آیه «انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً» نیز بیانگر اختیار انسان است.

۲۰۵۸ | گزینه ۴

آیه: تدبر در قرآن (۱)، صفحه ۵۷

مفهوم آیه شریفه، **اختیار انسان** است که این مفهوم در گزینه‌های (۳) و (۴) آمده است. تحمل کردن لوازم و نتایج درخواست‌های خود، حاکی از قدرت اختیار است. با توجه به این‌که انسان باید براساس تفکر و تصمیم با رهنمودهای الهی مواجه شود و دست به انتخاب بزند، این آیه به داشتن قدرت تفکر و تصمیم‌گیری اشاره می‌کند.

۲۰۵۹ | گزینه ۴

متن: صفحه ۵۹

برخی چنین پنداشته‌اند که قضا و قدر الهی با اختیار انسان ناسازگار است و تصور می‌کنند تقدیر، چیزی ورای قانون‌مندی و نظم است.

برداشت نابه‌جای آن شخص این بود که ما هیچ اختیاری در تعیین سرنوشت خود نداریم و اگر قرار باشد دیوار بر سرمان خراب شود، حتماً این کار انجام می‌شود.

۲۰۶۰ | گزینه ۱

متن: صفحه ۵۵

اختیار که به معنای توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است، یک حقیقت وجدانی و مشهود است و هر کس آن را در خود می‌یابد و می‌بیند که شبانه‌روز در حال تصمیم‌گرفتن برای انجام یک کار یا ترک آن است.

۲۰۶۱ | گزینه ۲

متن: صفحه ۵۸

این‌که می‌گوییم قدر و قضای الهی بر جهان حاکم است، به این معناست که نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست و اجرا و پیاده‌کردن آن نیز به اراده خداست. به همین دلیل، نه در نقشه جهان تقدیر نقصی هست و نه در اجرا و پیاده کردن آن.

۲۰۶۲ | گزینه ۴

متن: صفحه ۶۱

در فعل اختیاری، تا زمانی که ما اراده کاری نکرده‌ایم، آن کار انجام نمی‌گیرد؛ اما در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند است؛ یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۲۰۶۳ | گزینه ۲

متن: صفحه ۵۶

سنجیدن جوانب کار و دچار شدن به تردید: تفکر و تصمیم استواری عهدها و پیمان‌ها: مسئولیت‌پذیری

۲۰۶۴ | گزینه ۱

حدیث: صفحه ۶۲

امام علی علیه السلام فرمودند: «شاید از این‌که گفتم رفتنتان بنا بر قضا و قدر الهی بود، گمان کردی قضا و قدر، جبری و حتمی بود؟ اگر اعمال مردم بر این‌گونه بود، پاداش و مجازات، بیهوده و باطل می‌شد.»

گزینه (۳): از آن‌جا که تقدیر مقدم بر قضای الهی است، کل آفرینش تحت امر قدر الهی است یعنی ویژگی‌های همه‌چیز را خداوند تقدیر نموده و این ویژگی‌ها قبل از ایجاد و خلق (قضا)، مقدر شده است.

گزینه (۴): جهان هستی با یک اتفاق موجود نشده است، بلکه ناشی از اراده الهی است.

تدبر در قرآن: صفحه ۵۵

گزینه (۱)

آیه: ﴿ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت اَيْدِيكُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ﴾ اشاره به این نکته دارد که انسان، مسئول اعمال خویش است و عذاب اخروی وی نتیجه اعمالی است که در دنیا انجام داده است و هم‌چنین به همین دلیل است که کسی که پیمان‌شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد خود را مستحق مجازات می‌داند و در واقع عهدها و پیمان‌ها نیز بر همین اساس مسئولیت‌پذیری استوارند.

متن: صفحات ۵۸ و ۵۹

گزینه (۴)

در **علل طولی**، بحث وابستگی علت پابینی به علت مرتبه بالایی مطرح می‌شود. گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) به علت‌هایی در کنار هم نیازمند است که نتیجه نهایی ایجاد شود ولی در گزینه (۴)، نوشتن حاصل کار انسان است که به ترتیب نفس انسان، ساختار عصبی بدن، دست و قلم از جمله علل طولی می‌باشند.

تدبر در قرآن: صفحه ۵۵

گزینه (۲)

خداوند می‌فرماید: ﴿ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت اَيْدِيكُمْ﴾ «این عقوبت، به خاطر کردار پیشین شماست.» و این آیه به مسئولیت‌پذیری از نشانه‌های اختیار اشاره دارد.

متن: صفحات ۵۶ و ۵۸

گزینه (۱)

این‌که هر عضو کدام کار را انجام دهد، از تقدیرات الهی است. فقط با زندگی در یک جهان قانون‌مند است که امکان بهره‌مندی از اختیار و انتخاب وجود دارد.

تدبر در قرآن: صفحه ۵۵

گزینه (۴)

با توجه به آیه: ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَٰئِرٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ اَعْمٰى فَلِعِلْمِهَا﴾ خداوند با ارسال دلایل و رهنمودهای روشن، راه انتخاب هر یک از بینایی و کوردلی را برای انسان باز گذاشته است و این آیه بیانگر «تفکر و تصمیم» از نشانه‌های اختیار انسان است.

متن: صفحه ۵۷

گزینه (۳)

امیرالمؤمنین به ما آموخت که اعتقاد به قدر و قضا، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است و این انسان است که باید با تشخیص درست، بهترین‌ها را انتخاب کند.

متن: صفحه ۵۷

گزینه (۱)

معنای قدر و قضای الهی این است که هر چیزی مهندسی و قاعده خاص خود را دارد و تمام جهان براساس قواعدی بنا شده است (بدون قدر و قضای الهی هیچ نظمی برقرار نمی‌شود) و این قواعد، توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است.

ارتباط مفهومی: بیت / آیه

گزینه (۳)

مفهوم بیت مطرح در صورت سؤال، مسئولیت‌پذیری از نشانه‌های اختیار است. همین مفهوم در آیه: ﴿ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت اَيْدِيكُمْ...﴾ نیز آمده است.

متن: صفحه ۵۸

گزینه (۳)

نقشه جهان بیانگر تقدیر است و از علم الهی سرچشمه گرفته و اجرا و پیاده کردن آن بیانگر قضا است و از اراده الهی برخاسته است. اصطلاح قرآنی دوم یعنی قضا، هم‌مفهوم با «حتمیت بخشیدن» است.

آیه: تدبر در قرآن (۱)، صفحه ۵۷

گزینه (۴)

خداوند در آیه ۱۰۴ سوره انعام فرموده: «به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان برای شما آمده است؛ پس هر که بینا گشت به سود خودش عمل کرده و هر کس کوری پیشه کرد، به خودش زیان رسانده است.» این آیه بر «اختیار انسان» اشاره دارد. در نتیجه مفهوم: «هر انسانی باید با تابت اعمال خود را بپذیرد.» صحیح است. هم‌چنین در آیه ۱۸۲ سوره آل عمران فرموده: ﴿ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت اَيْدِيكُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ﴾ «این (عقوبت) به خاطر کردار پیشین شماست و خداوند هرگز به بندگان ستم نمی‌کند.»

متن: صفحه ۵۹

گزینه (۱)

برداشت نابه‌جای آن شخص چنین بود که ما هیچ اختیاری در تعیین سرنوشت خود نداریم و اگر قرار باشد دیوار بر سرمان خراب شود، حتماً این کار انجام می‌شود و ما نمی‌توانیم تغییری در آن ایجاد کنیم؛ بنابراین حرکت و تغییر مکان و تصمیم‌گیری براساس دستور عقل، بی‌فایده است.

اما امیرالمؤمنین با رفتار و گفتار خود، نگرش صحیح از قضا و قدر را نشان داد و به آن شخص و دیگران آموخت که اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.

متن: صفحه ۵۸

گزینه (۲)

تعیین ویژگی فرشتگان به عنوان مراقبان بر اعمال انسان: تقدیر ریزه‌کاری‌های جهان: تقدیر موقعیت مکانی موجودات جهان: تقدیر

آیه ﴿قُلْ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ که حاکی از ایجاد موجودات است: قضا

متن: صفحه ۵۹

گزینه (۳)

معنای قدر و قضای الهی این است که هر چیزی مهندسی و قاعده خاص خود را دارد که این قواعد توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است.

متن: صفحه ۵۹

گزینه (۳)

ریختن دیوار کج، یک قضای الهی است. این قضا متناسب با ویژگی و تقدیر خاص آن دیوار، یعنی کجی آن است؛ اما اگر دیوار، ویژگی (تقدیر) دیگری داشته باشد، مثلاً محکم باشد، قضای دیگری را به دنبال خواهد آورد و انسانی که این دو تقدیر و این دو قضا را بشناسد، تصمیم می‌گیرد و دست به انتخاب مناسب‌تر می‌زند.

ارتباط مفهومی: آیه / آیه

گزینه (۲)

پیام آیه اول، تدبیر و پرورش همه موجودات به دست خداست. پیام آیه دوم، اختیار انسان است.

ارتباط میان این دو آیه، در حقیقت رابطه میان اراده خداوند و اختیار انسان است که در گزینه (۲) آمده: اراده انسان، وابسته به اراده خداست و در طول اراده خداوند، نقش فاعلی و قدرت تصمیم‌گیری دارد.

متن: صفحه ۵۹

گزینه (۳)

برخی چنین پنداشته‌اند که قضا و قدر الهی با اختیار انسان، ناسازگار است؛ در حالی که میان این دو، سازگاری وجود دارد و اعتقاد به قضا و قدر الهی، عامل و زمینه‌ساز کار اختیاری انسان است.

فروریختن دیوار سست و کج، یک قضای الهی است که متناسب با ویژگی و تقدیر خاص آن دیوار، یعنی سستی و کجی آن است.

متن: صفحه ۵۶

گزینه (۳)

بررسی گزینه‌ها: گزینه (۱): تقدیر الهی (نه قضای الهی) در ویژگی‌های موجودات و روابط میان آن‌ها مؤثر است.

گزینه (۲): قضا از مظاهر اراده و قدر از مظاهر علم الهی است و به وجود آوردن آسمان‌ها و زمین، فقط مربوط به قضای الهی است.

